

Spanija bo razdelila veleposestva med ljudstvo

Skupščina odredila konfiskacijo brez odkodnine. Premijer Azana izjavil, da je razlastitev veleposestnikov v interesu javnosti. Katalonija dobila avtonomijo.

Madrid, 9. sept. — Španska skupščina je snoči udarila po plemenitih in odredila konfiskacijo njihovih lastnin brez odkodnine. Vsa veleposestva bo vlada razkosala in jih razdelila med ljudi.

Danes jutraj je skupščina spravila v sklad s predloženimi predlogi v področju Kataloniji avtonomije. Največji uspeh dneva je bila spojitev večjih delov Andaluzije, Estremadure in Kastilije, kar bo tvorilo jedro velikih agrarnih reform. To je vlada izvedla brez svara po večmesečnih debatah v skupščini.

Ne dvomno je to akcijo pospešila monarhistična revolta pred par tedni, katero je vlada hitro potlačila. Krog tristo plemenitšev bo izgubilo premoženje, neglede na to, če so sodelovali v revolti ali ne.

Vojvoda Alba na primer, ki se ni spuštal v politiko, odkar je bila ustanovljena republika, bo izgubil vsa svoja posestva v bližini Seville. On je eden največjih lastnikov zemlje na svetu.

"Ta ukrep znači pravičnost republikanskega režima, ne maščevanje," je dejal premijer Manuel Azana v svojem zagovoru v ustavnih provizij, ki določajo razlastitev veleposestnikov brez odkodnine v interesu španskega ljudstva.

Posebni agrarni inštitut bo upravljaval konfiscirana veleposestva. V teku tridesetih dni morajo lastniki registrirati svoja posestva; ako tega ne storijo, bodo morali plačati denarno kazno dvajset odstotkov vrednosti njihove lastnine. Inventar mora biti končan v enem letu. Krog osem tisoč veleposestnikov, med temi več sto družin plemenitšev, je prizadetih. Veleposestva, ki so bila zaplenjena, obsegajo 52 milijonov akrov in se cenijo na \$5.520.000.000.

Nad milijon ljudi bo uživalo koristi vladne odredbe, ko bodo posestva razdeljena in izvedene agrarne reforme. Računajo, da bo upravljanje teh zemljištev stalo vlado krog štiri milijone dolarjev na leto. Uboge in številne družine bodo prejemale vladne subvencije. Agrarni inštitut bo ustanovljali zadruge, preskrbel masinirajo in gledal, da bodo ljudje lahko spravili poljske pridelke na trge.

Autonomija, ki je bila podeljena Kataloniji, dovoljuje rabo domačega jezika, kontrolo nad gospodarskimi, ekonomskimi in socialnimi sistemi ter nad policijo. Kontrola nad zunanjimi zadevami in nad vojaško protekcijo bo ostala v rokah centralne vlade. To pomeni, da bo imela Katalonija slične pravice kot države ameriške Unije.

Barcelona je glavno mesto Katalonije. Province Gerona, Lerida in Tarragona bodo tvorile avtonomno državo. Možnost je, da bodo kasneje druge večje divize Spanije dobile samovlado.

Prebivalci Katalonije so silno navdušeni, ker so dobili navtonomijo, o kateri so sanjali stoletja. Govorniki so tekotom debatirali v skupščini argumentirali, da bo avtonomija pojačila duhovno enotnost Spanije.

Poslanec Ossorio Rotund Peo- ne je bil edini v skupščini, ki je vodil opozicijo proti agrarnim reformam. Dejal je, da je Spanija z agrarnimi reformami krenila na nevarno pot.

Peo- ne je odgovoril premijer Azana. "Prav dobro vem, da je ta zakonodaja naperjena proti veleposestnikom," je dejal. "Te- ga mi ne skrivam. Naperjena je proti razredu, ne zaradi tega, ker je razred, temveč radi tega, ker lastuje zemljo, katero mo-

ramo zapleniti v svrhu izvedbe agrarnih reform. Ta razred ni nikdar gledal za koristi splošnosti. Mi smo tukaj, da gradimo temelje novi Spaniji. Vprašanje persekucije je izključeno, toda vlada ne more in ne sme ustreti vsem."

Pravi, da ne bo izročil vlade svojim nasprotnikom, čeprav zmaga pri volitvah

Atene, Grška. — Stari grški politik in premijer Eleutherios Venizelos se nahaja v najhujši bitki, ko se volilna kampanja bliža koncu. Splošne volitve se bodo vršile 21. septembra.

Venizelos je odprto izjavil, da ne bo izročil vlade rojalistom, svojim političnim nasprotnikom, akopraj bi njegova stranka doživela poraz pri volitvah. Dovolil je formiranje napol militari- stične organizacije, katero tvorijo visoki vojaški častniki, z namenom, da prepreči načrte rojalistov v slučaju njihove zmag- e. Nova organizacija se imenuje Militaristična liga.

Francija odklonila posojila

Njen zastopnik izjavil, da se mora ekonomska rehabilitacija centralnih evropskih držav izvršiti na kakšen drugi način

Stresa, Italija, 9. sept. — Robert Coulondre, francoski delegat na ekonomski konferenci podonavskih držav, ki sboruje tukaj, je obvestil zastopnike centralnih evropskih držav, da jim Francija ne bo več posojevala denarja, in namignil, da bodo morale na kakšen drugi način rešiti svoje finančne in ekonomske probleme.

Na včerajšnji seji je nastopilo več govornikov. Predložena sta bila dva načrta, eden s strani italijanske delegacije, drugi s francoske.

Francija je predložila detajliran program agrarne pomoči potom vzpostavitev preferenčne carine na uvoz žita iz agrarnih držav v industrijske in ustanovitve posebnega fonda, ki naj bi se rabi za izboljšanje prodajnih metod. Mešani komitaj bi določil vrste, katere bi morala vsaka država prispevati v sklad, in bi imel tudi kontrolo nad upravljanjem fonda.

Italija je predlagala začasno skemo, v kateri odklanja preferenčne carine, določa pa boljše organiziranje tržišč. Kot protiuslugo je predlagala, da agrarne države znižajo tarife na njen izvoz industrijskih produktov.

Politiko premijerja obsojajo celo nekateri voditelji republikanske stranke. Trije od teh so se pridružili manifestu, katerega so rojalisti naslovili na narod z apelo, naj strmooglavi Venizelosovo vlado.

Venizelos je nedavno v svojem volilnem govoru rekel, da mu ne bo treba rabiti armade za obranitev republike, ako glavni voditelj rojalistov Panayotis Tsaldaris obljubi, da ne bo vztrajal pri zahtevi glede izpremembe režima za prihodnjih deset let.

Tsaldaris je odgovoril, da ne bo dal take obljube, in da se ne bo prav nič obotavljal okupaciji urada s silo, ako bo njegova stranka zmagala pri volitvah.

Venizelos in Tsaldaris sta že stara politična nasprotnika in njun spor je ponovno prinesel na površje star rasol med republikanci in rojalisti.

Bivši grški kralj Jurij živi v izgnanstvu. Venizelos, ki se boji poraza, je že spremenil volilni zakon.

Grški politiki so vznemirjeni radi gospodarske krize. Radi bi prišli v vlado, katero osebno kontrolira Venizelos. Politični boji, ki so v teku, bodo morda končali v resnih izgredih in kaosu.

Venizelos bo v kratkem zaključil štiriletni termin kot načelnik grške vlade. Noben premijer v zgodovini grške republike se ni tako dolgo vzdrl na krmilu.

Nemčija bo postavila letalsko postajo v sredi Atlantika

Berlin, 9. sept. — North German Lloyd Co. je naznanila, da bo iz parnika Westfalen naredila plavajočo letališče v sredi Atlantika, kar naj bi vzpostavilo regularno zračno pošto zvezo med Evropo in Južno Ameriko.

Parnik naj bi služil kot nekakša matična ladja za poštna transatlantska letala. Na parniku bo zgrajena platforma, na kateri bodo letalci lahko pristali, radio- postaja, popravilnica in vremenska postaja. Ta letalska postaja bo postavljena v sredi med Bathurstom, Britska Gambia, in otokom Fernando Noronha, ki se nahaja v bližini Brazilije.

Texas zapira plinske vrelce

Dallas, Tex., 9. sept. — Dr- žavna železniška komisija je včeraj zaprila osem plinskih vrelcev v vzhodnem delu države. Vrelci bodo ostali zaprti, dokler se ne zviša cena produkta, se glasi po- ročilo.

Prav tako je vlada izvedla vseh agrarnih reform. Ta razred ni nikdar gledal za koristi splošnosti. Mi smo tukaj, da gradimo temelje novi Spaniji. Vprašanje persekucije je izključeno, toda vlada ne more in ne sme ustreti vsem."

ARMADA BREZ-POSELNIH STALNO MARAŠČA

Poročilo federacije omenja, da je bilo v juliju 11.400.000 delavcev brez dela

Washington. — (FP) — "Brez- poselnost je v avgustu dosegla najvišjo točko, odkar je pričela depresija", pravi William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, v poročilu o brezposelnosti.

"Naše preliminarne številke, ki so bazirane na vladnih poročilih, kažejo, da je bilo v juliju 11.400.000 oseb brez dela in naša unijaska poročila za avgust ne prikazujejo nobenega izboljšanja. V juliju je bilo odalovljenih nadaljnjih 300.000 delavcev."

Najnovejše poročilo federacije, ki je bila v svojih številkah vedno konservativna, pokazuje, da je brezposelnost za prvih sedem mesecev tekočega leta:

januarja	10.304.000
februarja	10.533.000
marca	10.477.000
aprila	10.496.000
maja	10.818.000
junija	11.023.000
julija	11.418.000

"Vred več kot podvojene brezposelnosti v primeru z lanskim letom zremo v obras nepojmljivemu trpljenju v prihodnji zimi. Do prihodnjega januarja pa bo izgubilo delo več kot dva nadaljnja milijona industrijskih in poljedeljskih delavcev," pravi Green. "To pomeni, da bo prihodnje zimo nad 13.000.000 oseb brez dela. Treba je kreirati delo v velikem obsegu, v milijonih, ako se hočemo izogniti neprimerni katastrofi. Tudi če pride do izdatnega izboljšanja, bo to le popraskanje tega problema."

Iz poročil od krajevnih unij Green ugotavlja, da je bilo odslavljanje delavcev v avgustu nekoliko manjše kot v prejšnjih mesecih, ko je brezposelnost povprečno maraščala za četr milijona na mesec. Dostavlja pa, da se zaposelnost vseno ni zvišala, dasi se v avgustu pričena jezenska sezona v nekaterih industrijskih, predvsem v oblačilni.

"Naš tekoči problem brezposelnosti in vprašanje, kateremu zremo v obras valed prihajajoče zimo, je za nas gorji kot smo ga kdaj prej poznali," pravi Green. "V okom mu je mogoče priti edino s takojšnjim skrajšanjem delovnika, kreiranjem dela in ponovno uposlavitvijo."

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Brukselj, 9. sept. — Belgijski rudarji, ki so bili na stavki dva meseca, so včeraj sprejeli vladni predlog, ki določa zvišanje minimalne mezde, in se vrnili na delo.

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Belgijski rudarji se vrnili na delo

Henderson pobija zahteve Nemčije

Vodja angleškega delavstva pravi, da bi se Evropa spet vrnila v oboroževalno tekmo, ako bi ugodila Nemčiji

Newcastle, Anglija, 9. sept. — Arthur Henderson, britaki delavski voditelj in predsednik razorožitvene konferencie, ki je bila nedavno zaključena v Ženevi, je včeraj izjavil, da bi se države pričele ponovno oboroževati, ako bo Nemčija izvedla svojo grožnjo, da se ne bo udeležila drugega zasedanja razorožitvene konferencie, če Francija ne privoli na izenačenje oborožene sile ali pa ne reducira svoje armade na stopnjo Nemčije. Henderson je podal to izjavo na zborovanju kongresa britskih strokovnih unij.

Henderson je na tem kongresu podal prvo svojo javno izjavo o vprašanju razorožitve, odkar je bila ženevska konferenca zaključena. Priznal je, da konferenca ni dosegla uspehov, kakršne je on pričakoval.

Ko je Henderson končal svoj govor, je kongres soglasno sprejel resolucijo, ki zahteva drastično in splošno redukcijo oboroževanja, in izraža obžalovanje, ker je bila razorožitvena konferenca v svoji prvi fazi zaključena, ne da bi bil sprejet dogovor glede učinkovite redukcije.

Druga resolucija urgira britsko vlado, naj sodeluje v akciji za sprejetje Hooverjevega načrta, ki določa redukcijo oborožene sile za eno tretjino. Tudi ta resolucija je bila soglasno sprejeta, dasi je neki delegat, zastopajoč angleške rudarje, napadel Hooverjev načrt in osnačil predsednika za "nadaugala avtonomnega kapitalizma."

Chicago, 9. sept. — Dve grupi železniških magnatov sta včeraj zborovali za zaprtimi vrati. Na eni konferenci, ki se bo danes nadaljevala, je bilo vprašanje nadaljnje redukcije mezde za deset odstotkov na dnevnem redu. Na drugi konferenci so predsedniki zapadnih železnic govorili o imenovanju "diktatorja," ki naj bi reguliral kompeticijo med železnicami.

Devet podpredsednikov železniških družb, ki operirajo železnice v vseh delih Amerike, se je zbralo na konferenci v uradu Asociacij zapadnih železnic na 608 S. Dearborn st. Razgovori o mezdni redukciji so trajali ves dan. Po zaključku konferencie je njihov zastopnik izjavil, da ni bil sprejet nikak sklep in se bo skupina ponovno sestala na konferenci danes jutraj.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Konferenca železniških magnatov

Vprašanje mezdnih redukcij predmet razgovorom

Chicago, 9. sept. — Dve grupi železniških magnatov sta včeraj zborovali za zaprtimi vrati. Na eni konferenci, ki se bo danes nadaljevala, je bilo vprašanje nadaljnje redukcije mezde za deset odstotkov na dnevnem redu. Na drugi konferenci so predsedniki zapadnih železnic govorili o imenovanju "diktatorja," ki naj bi reguliral kompeticijo med železnicami.

Devet podpredsednikov železniških družb, ki operirajo železnice v vseh delih Amerike, se je zbralo na konferenci v uradu Asociacij zapadnih železnic na 608 S. Dearborn st. Razgovori o mezdni redukciji so trajali ves dan. Po zaključku konferencie je njihov zastopnik izjavil, da ni bil sprejet nikak sklep in se bo skupina ponovno sestala na konferenci danes jutraj.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Borba illinojskih rudarjev proti operatorjem

Illinojska legislatura prekinila zasedanje

Vprašanje pomoči za brezposelne ostalo nerešeno

Springfield, Ill., 9. sept. — Po enournem zasedanju sta obe zbornici državne legislature prekinili zasedanje in poslanci so se vrnili domov, da tam razmišljajo o poročilu pomočne komisije, ki zahteva \$6 milijonov dolarjev za nasaščevanje brezposelnih v Chicagu in ostalih delih države.

Governor Emmerson je sklical izredno zasedanje z namenom, da legislatura najde sredstva za oskrbo bednih v prihodnjih šestih mesecih. Poslanci so takoj na prvi seji pokazali, da ne vedo, kje bi dobili potrebni denar, ker so vsi fondi izčrpani. Zvišati davkov na direkten ali indirekten način si ne upajo, poslanci iz južnega dela države pa pravijo, da je Chicago sebično, ker zahteva nove sklade za podpiranje bednih.

Poslanci so sklenili, da se ponovno sestanejo prihodnji teden. Atlee Pomerene, načelnik odbora rekonstrukcijske finančne korporacije, je bil povabljen, naj se udeleži seje in pove, kaj mora Illinois storiti, da dobi večjo vsoto iz sklada tristo milijonov dolarjev, katerega je kongres določil za pomoč državam v obliki posojil, katere se pa morajo porabiti za podpiranje bednih. Governor Emmerson je vprašal za \$45.000.000 posojila, za najvišjo vsoto, ki jo mora dobiti posamezna država od vladne korporacije, toda Illinois je doslej prejel samo devet milijonov. Odbor korporacije je takrat, ko je nazkazal posojilo, izjavil, da mora država Illinois izčrpati vsa svoja sredstva, predno more dobiti nadaljnjo posojilo iz sklada korporacije.

Chicago, 9. sept. — Dve grupi železniških magnatov sta včeraj zborovali za zaprtimi vrati. Na eni konferenci, ki se bo danes nadaljevala, je bilo vprašanje nadaljnje redukcije mezde za deset odstotkov na dnevnem redu. Na drugi konferenci so predsedniki zapadnih železnic govorili o imenovanju "diktatorja," ki naj bi reguliral kompeticijo med železnicami.

Devet podpredsednikov železniških družb, ki operirajo železnice v vseh delih Amerike, se je zbralo na konferenci v uradu Asociacij zapadnih železnic na 608 S. Dearborn st. Razgovori o mezdni redukciji so trajali ves dan. Po zaključku konferencie je njihov zastopnik izjavil, da ni bil sprejet nikak sklep in se bo skupina ponovno sestala na konferenci danes jutraj.

Predsedniki zapadnih železnic so zborovali v prostorih Čikaškega kluba. Vprašanje imenovanja "diktatorja" je bilo na površju, toda podrobnosti razgovorov niso bile objavljene.

Mortice rojaka Viranta izpuščen iz zopora

Serif je podpisal \$20.000 kavelje sanj

Peoria, Ill. — Deputišerif C. O. Skinner, ki je obtožen, da je do smrti pretepel slovenskega rudarja Martina Viranta v tawewellski okrajni ječi in ga potem obesil na njegov hladni jermen, da zakrije svoj zločin pod pretvezo samomora, je bil v četrtek izpuščen iz zopora pod kaveljo \$20.000. Kaveljo za Skinnerja je podpisal njegov predstojnik, okrajni šerif James J. Crosby, med drugimi.

Prejšnji dan je bil Skinner prepeljan iz tawewellskih zaporov v Peorijo, ko je šerif izrazil bojazan, da Skinner ni tamkaj varen svojega življenja. Več sto moških se je nabralo v bližini majhnega zapornega poslopja in oblasti so se zdale nemirov, če jetnik ostane tamkaj.

Brezposelnost bodo tolažili s predstavami

St. Louis, Mo. — Profesionalni miloščinarji bodo v prihodnji sezoni skušali storiti nekaj velkanskega za brezposelne: v raznih delih mesta bodo zanje uprizorili dramske predstave, da jih s tem nekoliko "razvesele in olajšajo misli, katere teže problemi brezposelnosti". V ta namen organizirajo dramske skupine v raznih delih mesta.

V razvalinah splošne mizerije se je osnoval tudi delavski oder in dramska skupina delavskih umetnikov. Obe skupini bosta uprizorjali delavske igre in gledališče predstave. Delavski oder se vadi za uprizoritve igre "Strike", ki bazira na zadnji stavki tekstilnih delavcev na jugu. Rebel Arts skupina pa bo uprizorila igre "Boston", v kateri je dramatisirano omreženje in umor Sacco in Vanzettija.

Senator Davis in sedem drugih ponovno obtoženih

New York, 9. sept. — Zvezni senator James J. Davis in sedem drugih je bilo ponovno imenovanih v novi obtožnici, ki jo je sestavila veleporota, v zvezi s kršenjem zakonov proti loteriji. Loterijo so vodile bratske organizacije, katerih uradniki so obtoženi.

Zvezni pravdnik George Z. Medalle je dejal, da nova obtožnica bistveno sliči prejšnjim štirim, ki so bile izdane pred par tedni. Poleg Davisa so obtoženi kršenja zakonov proti loteriji Bernard McGuire, Raymond Walsh, Conrad H. Mann, Frank E. Herring, Theodore Miller in M. J. Rivise.

Kompanijski pobojniki in državni kosaški najeteži ogledujejo plen razbitih avtov, katere so zjeli v bitki z neoboroženimi promogarji na meji franklinškega okraja v Illinoisu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.50 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.50 per year...

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vosti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz nasebin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedejo naj nazov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek...)

Podrobnosti o Virantovem umoru

Peoria, Ill. — O nasilni smrti našega sobrata Martina Viranta, ki je pred par dnevi izdihnil v tawewalki okrajni jetnišnici, je bilo že precej poročanega v Prosveti. Zdravniška preiskava je dokazala, da se Martin Virant ni obesil, ampak da je podlegel batinanju, ki mu ga je prizadjal šerif in njegovi pomagači, nakar so z mrtvega obesili, da tako izbršijo sled zločina.

Tukajšnji list Peoria Journal je podrobno poročal o zadevi in je tudi resnično poročal. Brat in sestra pokojnega sta najela advokata, da dobita Martina iz zapora, kjer se je nahajal, da izsilijo iz njega nezanimivo izpoved, gemur se je pokojni očitno uprl. Deputišerif C. O. Skinner je bil močno razburjen ob posestu Martinovega brata in sestre z advokatom. Ves iz sebe je bil in ni vedel kaj početi. Vzel je ključje in se ni vrnil več kot 20 minut.

Martin Virant se je nahajal v preiskovalnem zaporu v zadevi umora Lewisa Nelana, katerega so v prepiru neznanici ubili in nato prepuzali na železniške tračnice, da ga je povozil vlak. Ker je Virant živel v hiši, iz katere se je usodno noč vračal umorjeni Nelan domov, so ga oblasti zaslišale. Toda že pri prvem zaslišanju je Virant kazal jasne znake nasilja in se je tudi pritožil, da so ga šerifovi pomagači pretepali. Dejal je, da so mu zlomili rebro in ga drugače poškodovali.

Na kratko: pokojnega Martina Viranta so deputiji postavili pod "third degree," da iz njega izsilijo izpoved. Ker pa Martin ni hotel izpovedati neresnice, so ga še bolj mučili in batinali, kar najbolj črnilo njegovo truplo, ki kaže rane lise in je močno poškodovano. Da se Martin Virant ni sam obesil, kakor je trdil deputišerif Skinner, je dokaz to, da so se njegove noge dotikale tal in bi se ne mogel obesiti na ta način. Drugič pa je vrglo močno sumnja na Skinnerja tudi to, ker ni odrezal pasu, na katerem je viselo Martinovo truplo, kar bi moral takoj storiti. Mesto tega pa je najprej klical koronerja (mrliškega oglednika), namesto da bi obvestil zdravnika: Došli koroner Allen je ugotovil, da je bilo Virantovo truplo še gorke in da znaki na obrazu niso kazali, da je bil obesen niti ni bil njegov tilnik zlomljen.

Državni pravdnik, ki je bil navzoč pri mrliškoogledniški preiskavi, je izjavil, da vsa evidenca, ki so jo našli na Virantovem truplu, zahteva temeljito preiskavo velike porote. Zdravniški izvedenci, ki so preiskali ranje na Virantovem truplu, so izjavili, da je Virant podlegel batinanju. Mrliškoogledniške preiskave so se udeležili pozvani čikaški zdravniki izvedenci. Njihova izjava se glasi, da je pokojni Martin Virant umrl nasilne smrti. Istotako je pronašla lokalna preiskava, ki jo je vodil koroner Allen. Martinovo oko je bilo močno poškodovano in imel je hude notranje poškodbe po vsem telesu in glavi. Vsi navzoči zdravniki so pričali, da je Virant umrl nasilne smrti, da se ni obesil, ampak da je bilo njegovo še mrtvo truplo obeseno na njegov pas v jetniški celici. Priče izjavljajo tudi, da ni imel Virant, predno je bil odveden v zapor, nobene poškodbe.

Dasi so se pogrebni obredi za umrlim sobratom Virantom vršili v nedeljo 4. sept., pa njegovo truplo ni bilo pokopano, ker so avtoritete zahtevale, da ga preiščejo čikaški zdravniki izvedenci, kar se je tudi zgodilo in je bilo truplo pokopano šele 8. septembra.

Glede umora L. P. Nelana, ki se je pripetil na 27. avgusta večer, naj omenim, da so omenjenega dne prišli trije možki na dom Johna Petje. Pozneje so se pričeli pripraviti. John Petje je odprl vrata in jim veli naj gredo domov. Tako se je tudi zgodilo. Petje je zaklenil vrata svoje hiše in šel spat. Naslednje jutro so prišli k njemu šerifi ter ga odvedli v preiskovalni zapor. Pokojni Martin Virant je stanoval

v isti hiši in je izpovedal, da on ničesar ne ve o umoru Nelana. Petje je pod varščino 15 tisoč dolarjev; njegovo zaslišanje se je imelo vršiti 8. septembra, o čemer bom poročala pozneje.

Cela zadeva te tragedije je zavita v grdo postopanje oblasti z nedolžnim človekom, ki je postal žrtev brezvestnih ljudi, kateri nastopajo v imenu postave in zakona. Pokojni Virant je bil star 36 let in član društva št. 489 SNPJ v East Peoriji, Ill. Tu zapušča brata Franka Viranta in sestro Agnes Franko. (Gornje poročilo je večinoma povzeto iz dnevnika Peoria Journal.) Anna Mateko, tajnica društva št. 489.

Posuk v angleščini za matere

Chicago, Ill. — Poduk v angleščini za matere se odpre v Schleyjevi šoli na 1240 No. Oakley Boulevard, prihodnji tork 13. septembra. Matere, ki se želje naučiti angleščine v pisanju, čitanju in govoru, se vabijo, da posežejo ta razred. Vpisovanje se vrši dopoldne. Poduk se bo vršil ob torkih, areh in četrkih vsak teden. Poleg angleščine se bo nudilo pouk tudi o naturaliziranju, kako žene lahko postanejo državljanke. Solaki odbor vabi vse, neglede na starost, da se vpišejo. Saj ni nikdar prepozno. Pridite, da se naučite angleščine, doma pa boste lahko s svojimi otroki govorili, da se tako polagoma privadite.

Margaret Zahler, učiteljica.

Smrtne nezgode

La Salle, Ill. — Včeraj, dne 7. septembra ob 1. popoldne je bil ubit v bližnjem premogokopu sobrat Frank Gergovich, tajnik društva "Od boja do smage", št. 337 SNPJ. Podulo ga je kameleja in bil je na mestu mrtve. Star je bil 57 let in doma nekje z Dolenskega. Zapušča soprogo in osem otrok, ki so že vsi odrasli.

Ravno v istem premogokopu je pred par dnevi težko pobilo nekega italijanskega rudarja. Smrtne nesreče se v dotičnem rovu pogosto dogajajo. Krivda je v tem, ker se dela z veliko naglico, tako da ni časa paziti na varnostne opore in naprave.

Danes popoldne (8. septembra) je v Marijini bolnici preminil rojak Mat Urbanija, star okrog 66 let, doma iz vasi Kanderše pri Vačah, okraj Litija. V La Sallu je živel nad 30 let. Zapušča soprogo in sina Ferdinanda.

V aredu 7. septembra je v že imenovani tukajšnji bolnici preminil slovenski mladenič in ženin Frank Blatnik, star 28 let in doma iz Spring Valley, Ill. Prošlo nedeljo zvečer se je v bolnici poročil s slovenskim dekletom Elizabeto Papeš iz Chicaga, s svojo zaročenko. Mladi par se je nameraval poročiti v pondeljek 5. septembra, a je Frank v soboto 3. septembra nenadno zbolel. Ker je v nedeljo njegovo stanje postalo nevarno in se je moral takoj podvreči težki operaciji na slepiču, ata se zaročenca takoj odločila, da se poročita pred operacijo, kar se je zgodilo. Po operaciji se je Frank navidezno dobro počutil in zdravniki so upali na okrevanje, nastopile pa so druge komplikacije, ki kaj rade slede zastarelosti obolenja

na slepiču. V pondeljek se je bolnikovo stanje vidno obrnilo na slabše in kmalu nato je padel v nezavest. V torek se je parkrat zavedel in spoznal sorodnike. Zdravniki so poskušali vse mogoče pripomočke v boju proti zastupljenju, ki se je širilo po bolnikovem telesu, a mladenič je čedalje postal bolj šibek. Njegovo kritično stanje je šlo na slabše in v aredu zjutraj ob 7.30 je mladi Blatnik podlegel.

Pokojni Frank se je rodil v Rockvillu, Colo., 4. dec. 1904, v tem okrožju pa je s svojimi starši živel zadnjih 15 let. Zapušča mlado ženo, starše, pet sester in tri brate. Pogreb bo v nedeljo 10. septembra v Spring Valley.

Poročevalac.

Kaj zahteva nemška socialna demokracija?

Podržavljenje veleindustrije in velebank

Poslanski klub nemške socialno-demokratske stranke predlaga za parlament posebne socializacijske predloge. V njih zahteva:

- 1. Podržavljenje temeljnih industrij (rudarstva, železarstva, kemične velike industrije, cementne industrije).
2. Podržavljenje velebank. Nadzorni urad za vse bankarstvo.
3. Razlastitev kmetijskih veleposesti v prid kmetijskih združenj in kmetijskih naseljencev.
4. Ustanovitev in zgraditev državnih monopolov.
5. Ustanovitev kartelnega in monopolnega urada.
6. Ustanovitev centralnega urada za izdelovanje gospodarstvenega načrta.

Članek a. Fric Tarnov pravi o tem programu v svojem članku med drugim:

Predlogi so stavljeni v zmislu akcijskega programa svobodnih strokovnih organizacij. Predlogi niso samo agitacijsko sredstvo, niso samo oddaljeni cilj, marveč so zahteve sedanje dobe.

Gotovo pa je, da morajo biti za vsako izpremembo dani pogoji, politična volja in gospodarski predpogoji.

Po volji je bilo gospodarstvo porušeno. Zato na ruševinah ni bilo mogoče graditi boljše družbe, ki bi je ne bilo mogoče skrbiti s potrebinami. Kapitalizem je moral zato zopet upostaviti gospodarstvo. Danes je produkcija več kot zadostna in če bi kapitalizem znal urediti tudi prekrško človeške družbe, bi bili pogoji za socializem manj ugodni. Kapitalistična mehanika je nesmotrno gospodarila, zviševala investicije v produkciji, dokler je nastopil polom. Sedaj pa ta družba uničuje produkcijo in surovine, to je, ruši produkcijo samo, da najde prostor za nove investicije. Nadprodukcija produktov in surovin je nesreča za kapitalistični sistem. Kapitalizem je imel zgodovinsko nalogo, da je vpregel produktivne sile, ni pa znal racionalno producirati in deliti produktov, zato imamo krizo in je prav sedaj nastopil trenutek, ko je treba tudi v tem oziru gospodarstveni sistem urediti, to je, socializirati.

Ne gre danes več za produkcijsko silo, kakor takoj po vojni, marveč gre za to, da se izvede organizacija družbe, organizacija gospodarstva je v krizi. S tega stališča predlaga socialna demokracija gorenje podružabljenje najvažnejših gospodarstvenih panog. Toda podržavljenje ne pomeni še slabega gospodarstva, če ga vodijo reani in poštenji ljudje.

Grdo verizalstvo

Izopanje malih hranilcev Prve hrvatske štedionice

V beograjski "Politiki" poročila iz Zagreba Dušan Lopandić o verizalstvu s hranilnimi knjižicami Prve hrvatske štedionice. Prva hrvatska štedionica v Zagrebu je ustavila izplačevanje hranilnih vlog, ker ima svoj kapital naložen v industriji in drugod ter ga ne more sprosti izterjavati, da bi izplačevala hranilne vloge. Od tedaj je pa oživela v Zagrebu jako čudna trgovina, ki pomeni velik javen škandal. Popolnoma javno vrše v Zagrebu prekupovanje hranilnih knjižic Prve hrvatske štedionice ljudje, o katerih ne vemo, kdo so in odkod imajo denar. Knjižice kupujejo po aramatno nizkih cenah, niti po polovični vrednosti. S tako trgovino se uničuje zapiranje in denarne zavode sploh, obenem se pa ustvarja med velikim številom hranilcev hudo kri, ker kupujejo verizni hranilne knjižice več kot petdeset odstotkov pod nominalno vrednostjo. Predvsem je dolžnost državne oblasti, da to trgovino prepreči, ker na tak način bogate samo nekateri ljudje, dočim isti spravljajo tisoče hranilcev, ki so leta in leta štediti prihranke za starost in onemoglost, na beraško palico. Trgovina s hranilnimi knjižicami v Zagrebu ni tajnost. Celo v listih objavljajo kupci oglase za nakup knjižic. Ker Prva hrvatska štedionica izplačuje samo deset odstotkov, in sicer le na vloge, ki ne presežajo pet tisoč dinarjev, so primorani tisti mnogi hranilci, ki imajo vloženo vse imovino v banki, da pridobijo denar na kakršenkoli način za svoje nujne potrebe, če so odvisni od teh prihrankov. V tem torej ni nezaupanja v banko, marveč nujna potreba sili ljudi, da si pribavljajo denar s prodajo knjižic. Zaradi tega tudi niko ne isprauje za ceno, ki jo ponujajo prekupci. Cena hranilnih knjižic pa je padla že na 40 odstotkov, tako da vlagatelj izgube ob prodaji knjižic 60 odstotkov svojih prihrankov.

Pisec pripoveduje o trgovini v Zagrebu, kjer vsako jutro čaka množica ljudi in so veseli, če se zvrste do ene popoldne. Ti siromaki dobivajo za svoje knjižice največ po 50 odstotkov, sicer pa, če ne znajo svojega koraka prav spretno utemeljiti, le 45 odstotkov. Ta prekupci se nahaja v Draškovičevi ulici; drugi enak prekupci se pa nahaja v palači hranilnice same. Pripovedoval je gospa, ki jo je zadelo nesreča v rodbini, da so ji svetovali celo uradniki banke same, da naj se obrne na te prekupce hranilnih knjižic. Gospa se je vrnila vasa obokana, ker ji prekupci niso ponudili za knjižico niti polovico vrednosti. Opravičeno se torej pojavlja v Zagrebu razburjenje zaradi te trgovine, kar ni nič drugega kakor ustvarjanje nekaj novih bogatih milijonarjev na račun desetletnih uradnikov, vpokojencev, vdov, služkinj in drugih siromakov, ki so si prištedili par dinarjev za nujno potrebo. Ede se, da imamo v Zagrebu kar konzorcijski kapitalizem, ki so našli slajšen zasluček v tem poslu. To potrjuje tudi dejstvo, da nekateri prekupci, ki slučajno nimajo dovolj denarja pri rokah, pravijo:

"Ta teden sem nakupiti hranilnih knjižic samo za štiri milijone nominalne vrednosti. Počakajte do prihodnjega tedna. Vas zabeležim in vas zagotavljam, da knjižico kupim." Med tem pa je cena do bodočega tedna že zopet padla. Tako se to godi še od početka leta. Cene knjižicam so padle v zadnjih mesecih od 70 na 48 odstotkov, pa še tudi na 44 odstotkov nominalne vrednosti. Prebrana je nujna intervencija oblasti, da se ta nedopustna trgovina v Zagrebu satre.

Zagrebaško verizalstvo je praktičen dokaz, kako kapitalizem eksperimentira družbo, tu v malem, mednarodni kapitalizem pa v velikem in nam zemljanom nevidno.—D. P.

Farmerji grede na roko brezposelnim

Burlington, Ia. — Med farmerji, ki so na stavki za višje cene in brezposelnimi v tem mestu je prišlo do dogovora, da jih bodo prvi zalagali s poljskimi produkti. Liga brezposelnih bo plačala le transportacijo.

Kriza ameriškega individualizma

Louis Adamič

(Nadaljevanje.)

IV

Skratka, v Združenih državah se nekaj kuha in to dejstvo morete smatrati bodisi za obetajoče ali za grozeče, kar je pač odvisno od vaše neposredne življenjske pozicije in naziranja. Zame je obetajoče in nad vse zanimivo. Tema časa je vzrok, da vidimo na nebu tudi nekaj zvezd. Te redke zvezde so ideje in se pretakajo v današnjem ameriškem ekonomskem in socialnem mišljenju. Po večini se bodo šele rodile in danes še niso jasno formulirane, izoblikovane, a nekaj jih že kolikor toliko plavajo v zraku, visi v spekulaciji, dvomu in negotovosti. Te ideje niso last nobenega človeškega sloja. Pretakajo se tako v Wall Streetu kakor tudi v vrstah kruhoborcev.

Po mojem mnenju se bodo dolagoma izkristalizirale in si ustvarile ali pa se ustvarile vodnike. Prav verjetno je, da se tako nemogoči značaj, kakor sta guverner "Alfalfa Bill" Murray of Oklahoma ter Father Cox of Pittsburgh, pojavljajo zato, da pripravljajo pot inteligentnemu vodstvu, ki pride na površje v bližnji bodočnosti. Vsekakor je takim narodnim voditeljem, kakor sta Hoover ali pa Mellon, odklenalo, pa najsi ostanejo na krmilu tudi še po l. 1933, ali ne. Darovitim, sposobnim in smelnim možem in ženam nudi sedanja situacija v ameriški zgodovini doslej skoraj neprimerno ugodno priliko.

V kristalizaciji ameriških ekonomskih in socialnih idej ima svedea Rusija vitalno vlogo. G. Calvin Coolidge, bankir Albert Wiggin in pisatelj lista "Saturday Evening Post" nam pravijo, da ne omejam po drugi strani gg. Swopea in Younga, da je pod sedanjim sistemom nemogoče spraviti gospodarstvo v pravi tir in da bodo take krize, kakršna je današnja, tudi v bodoče neizbežne, medtem ko poskusa Rusija z velikansko silo premagati gospodarski kaos s kolektivističnim načrtom. Zanimanje Americanov za njih poskus je nad vse živo, kakor priča v zadnjih dveh letih popularnost takih knjig, kakor so knjige Maurica Hinduasa, "New Russia Primer" ali predavanja Louisa Fischerja. Glede na to zanimanje posvečajo vplivni listi, kakor je n. pr. "The New Yorker Times", vsak teden po dvajset kolon "petletnemu načrtu" in njega posledicam; in kar je še več, govori večina teh člankov v prid Rusije in kolektivističnih ekonomskih načel. Na ta način se Rusija in kolektivizem kaj naglo "prodajata" ameriškemu ljudstvu.

Sele pred nekaj dnevi sem alšal očeta nekega svojega prijatelja, ki je starejši tvornik na srednjem zapadu, ko je opomnil: "Komunizem ali kaj drugega takega, s tem ali drugim nazivom, je gotov pojav pri nas v bodočnosti — ne za mojega življenja, kajti meni je še pet in šestdeset let, temveč nedvomno za vajinega", s čemer je menil svojega sina in mene. "Saj je n. pr. poljedelstvo pri nas že na pol komunistično. Morebitna vrzel je nemara samo v tem, da je na pol komunistično, ne pa docela."

Nedavno sem alšal vsakovrstne odkrite ali le na pol odkrite isjave. Omenil bom nekatere: 1.) Slabi časi pridejo še nad Združene države, slabi časi zaradi nezaposelnosti in propadanja trgovine; toda ne za dolgo. Američani niso Angličje ali Nemci, ampak so mnogo bolj nepotrpežljivi. Rakova pot ni zanje. Gospodarski "pogon" je pri nas premočan. Milijoni brezposelnih ne bodo voljni prenašati niti pol desetletja takega bednega življenja kakor ga dejansko prenašajo brezposelni v nekaterih evropskih deželah. Naši nezaposleni ljudje se bodo borili proti bedi, čim bodo prišli do spoznanja, da bodo morali, če bo sedanjí sistem trajal še nadalje, živeti v bedi do konca svojega življenja.

2.) Trgovine pod sedanjim ekonomskim in političnim sistemom Združenih držav ni mogoče stabilizirati. Kapitalizem pomeni nemara ponoven precvet, za katerim pa pride spet nov polom, hušji, nego je sedanjí.

(Konec prihodnjš.)

Človeško telo je kakor peč

Kakor vsako telo, ki je toplejše od okolice, tako tudi človeško telo izsarja toploto. Novi, natančni dimetri so celo omogočili merjenje izsarjene telesne toplote. Slične meritve niso brez praktičnega pomena, ker lahko služijo kot podlaga n. pr. za porazdelitev sedežev v kolah. Dognali so, da otrok, ki sedi blizu vnanje stene, še pri desetih stopinjah toplotne razlike med vnanjim in notranjim zrakom izsarva proti steni dvakrat več toplote kakor v nasprotno smer. Izguba toplote se torej za 25 odstotkov poveča in jo mora telo nadomestiti z izdatnejšo proizvodnjo. Toplota se mora s telesa neprestano odvajati. Če zastaja, se kmalu neugodno počuti. Iz tega se vidi, da učenci v šoli nikoli ne smejo sedeti tako tesno skupaj, da bi drug drugemu ovrnali izsarjanje toplote. Merjenja so pokazala, da je izsarjevanje za 35 odstotkov manjše, če so pomazane vrste in sedeži po 30 centimetrom oddaljeni drug od drugega, kakor če bi učencev sam sedel v sobi. Pri 90 cm medsebojne oddaljenosti se zmanjša izsarjevanje samo za 10 odstotkov. Oddajanje toplote človeškega telesa je porazdeljeno takole: 78 odstotkov je toplota oboka, 9 odstotkov čevlji, 8 odstotkov je sliša z nepokrite kože glave in rok, ostalih 5 odstotkov je pa izsarjevanje. Pri tem je treba pripomniti, da v tem računu ni bila upoštevana toplota, ki se izgublja pri dihanju.

Socialisti v boju proti graftu. Paul Bismarck (Somo) je predložil obdobjo državne medicinskega odbora, da je bost lupana Jimmy Walkerja prejel protipostavna plačila v velikih vsotah.

Američan v svoji stari domovini

(Nadaljevanje)

Ima li sestre in brate? Ali si sama siva obleka? ... To je dovedlo do izpraševanja o ameriški ženi na splošno: Ali vse kuhati v kuhinji? Ali vse kuhati v kuhinji? ...

In tako ni bilo ne konca ne kraja navnemu, nesumnemu in občutljivemu izpraševanju, ki sem pa kljub temu z veseljem nanje odgovarjal. Vendarle sem bil tudi vesel, ko je prišla pod večer moja mati in mi velela, večer grem kaj prigriznit in popiti. "Gotovo si lačen in truden, ker vse popoldne govoriš," je dejala. "In kje je Stjela?" ...

V hiši mi je rekla mati: "Večraj bi te bila rada vprašala milijon stvari, toda zdaj sem vse pozabila. Nič za to. Saj si se vrnil in imaš čedno ženo. Kaj naj bi te izpraševala?"

Sedli smo za mizo. "Mati," sem vprašal, "kako pa gospodariš? Kaj rabite za denar?"

Ona se je nasmehnila. "Seveda, to krizo imamo, ki ni nič drugega za nas, toda dovolj svojih pridelkov prodamo, da si lahko kupimo, kar potrebujemo in česar ne moramo doma pridelati. Velika družina nas je, toda Poldka in Pava delata obleko za nas vse, in obleka, ki jo oni daje naredita, je boljše, nego ona, ki jo človek kupi v mestu. Ante zna spretno sukati orodje in lahko malone vse sam napravi ali popravi. Tudi zidati zna. Lani sta zgradila s Stanom cementiran most preko potoka. Predlanskim sta izkopala novi vodnjak, ki si ga videl. Stan je orac, kakršnega ni v naši soseski. Vsi so zdravi in pripravni za kaj, hvala Bogu. Niti ob letvi nam ni treba najemati drugih. In ker nas je toliko, je naša domačija — hiša in svet — po zakonu davka prosta." Zopet se je zasmejala: "Zdaj se mi pričneta povračevati, ker sem imela toliko otrok ... Izhajamo."

Ono noč sem po večerji, pri kateri smo imeli doma povojno bravino ter blago odšavje-ne kuhano vino iz vinograda nekoga našega sorodnika v Beli Krajini, spal na ruhanj iz sirovega, doma tkanega platna v postelji, kjer sem nekoč, kakor vsi moji brate in sestre, prvičkrat cvilil in vekal.

S Stello sva želela ostati v Blatu nekaj tednov, moji domači so pa želeli, da bi ostala za vedno; toda to nama je kmalu postalo malone nemogoče.

Nedeljski časniki so poročali o mojem prihodu in na ponedeljek jutro so prispeli v našo vas poročevalci iz Ljubljane. Ali bi jim hotel povedati svoje vtise o stari domovini ter kaj o "socialnem, gospodarskem, političnem in literarnem življenju v Združenih državah." V torko so že prinesli časopisi dolge članke o mojih vtisih glede kranjske dežele, o mojem mnenju glede Amerike in celo, da na Stello, ki je takisto vesela kranjske dežele, že pečico slovenskih besed. Isti dan je prišlo prihajati v Blato cel kup pisem in brzojavk. Literarni in kulturni klubi so pozdravljali moji prihod. Nekateri sodniki re-vidirali me je prošil za "obširen intervju o Ameriki". Vabili so me na dom v Ljubljani in drugod, na piknike in "večere", na izlete na planine.

Da bi mogla sprejeti vsaj ne-kaj povabil, sva se s Stello preselila nazaj v ljubljanski hotel. Toliko da sva se dobro vpisala v hotelško knjigo, že je stal napoli iz sebe pred nama gospod iz banke pisarne. Brez sapa in brisajoč si čelo je začel pripovedovati o nekakšnem razbijanju v hiši poleg hotela in naju je prosil, naj bi se preselila v drug hotel, kjer nas po njegovem prepričanju ne bo noben ropot metil. Smejala sva se in mu odgovorila, da, vajena hrusta in traska v New Yorku, nisva razbijanja v sosednji hiši niti slišala!

V četrtek smo imeli svoj prvi "večer" na domu odličnega slovenskega romanopisca, ki je

Vesti iz Jugoslavije

Kongres "SVOBODE"

Ljubljana, 26. avgusta 1932.

Dne 15. avgusta se je vrnil v Ljubljano kongres Delavske te-lovadne in kulturne zveze Svo-bode. Ta edina socialistična de-lavska kulturna organizacija je bila ustanovljena prav za prav že leta 1913 namestu tedaj razpu-ščene prve izobraževalne delav-ske organizacije "Vzajemnosti," ki jo je oblast razpuščila zaradi Cankarjevga predavanja o ju-goslovanskem vprašanju in Slo-venih. Med vojno sicer Svoboda ni mogla delovati, a kmalu po prevratu se je njeno delo oživilo, ustanovile so se mnoge podruž-nice po vseh delavskih centrih, članstvo je naraščalo in s tem je vzporedno naraščalo tudi delo te kulturne zveze. Pred nekaj leti je začela izdajati tudi svoj mesečnik "Svoboda," začela je ustanavljati podružnice tudi na Hrvaškem. Zveza prireja med članstvom predavanja, koncerte, kulturno delo vršijo knjižnice, razni odseki za dramatik, govorniki zbor, petje, godbo, sport itd. In letos bo "Svoboda" izvršila svoje najtrajnejše delo: izdala bo delavski evangelij, Marksov "Kapital," ki izide oktobra ali novembra. Tako raste Svoboda po razmahu in delu.

Kongres v ponedeljek 16. avg. se je udeležilo mnogo delegatov iz slovenskih podružnic, udeležil se so ga tudi zastopniki začas-nega pokrajinskega tajništva v Zagrebu. Za načelstvo je postal poročilo predsednika A. Ciril Stukelja ter orjal razvoj te važne organizacije od postanka do se-daj. Blagajniško poročilo je po-dal S. Cvjetko Gristan. Težki časi so prizadeli tudi Svobodo, če-prav je naraslo število redno plačujočih članov. Toda izmed njih je mnogo brezposelnih, za-kajere je bila lani določena zni-zana članština. Tako je finančno stanje "Svobode" le zaradi silne previdnosti in smotrenega gospodarstva v varčevanjem še zmerom v ravnovesju.

O izobraževalnem delu Svobo-de je poročal s. dr. Jelenc v le-pem govoru, polnem orisov dob, ki jih je že preživel delavski razred, ter s tem pokazal, kaj je naloga "Svobode" kot delavske izobraževalne organizacije: do-biti pravičen pogled na dogaja-nje v svetu, ker je le tako mož-no, biti pravi borec za novo druž-bo. (Poudariti pa treba, da se je v vseh govorih opazalo, kako težko se govorniki v teh izjem-nih časih ob vestni kontroli ob-lasti izražajo, da povedo vsaj po ovinkih, kar bi radi povedali na-ravnost.)

Po Jelencem govoru je o de-lavskih umetniških prireditvah govoril režiser Delavskega odra Ferdo Delak, ki je upravičeno kritiziral nekatere prireditve de-lavskih izobraževalnih društev, češ, da niso v ničemer ali vsaj po večini take, da bi veljale za delavske.

Debate ob posameznih poročil-ih, katere so se udeležili delega-ti z vseh krajev, so pojasnile mnoga vprašanja ter sprožile mnogo predlogov, ki jih bo mo-ral centralni odbor Svobode v u-spehom upoštevati.

Za pevsko podzvezo je poročal s. Presl iz Maribora, v imenu hrvaških Svobodašev pa je po-zdravil kongres dr. Kus-Nikola-jev.

Volite centralnega odbora skroda niso izpremenile in so bili skoro vsi prejšnji odborniki ponovno izvoljeni.

Istega dne je bil kongres stro-kovno organiziranih železničar-jev. Udeležilo se ga je mnogo gostov tudi iz drugih držav. Na javnem shodu v veliki dvorani Unions — ki je bila polna — so govorili inozemski govorniki prav boječivo, tako da tako svo-bodne in glasne besede ljubljans-ko delavstvo že dolgo ni slišalo. Zato je bilo razumljivo, da so vse-govore spremljali poslušalci na-peto in z glasnim odobravanjem.

Demonstracije pred sodiščem — Dne 16. maja so klerikali v Komendi pri Kamniku organizirali proslavo svojega političnega voditelja dr. Korosca. Zborova-nje se je spreminilo v demon-stracijo, nastopili so orožniki, ki so obkolili demonstrante in de-monstrantke. Zborovalci pa so napadli orožnike s kamenjem. Dne 23. avg. se je zagovarjalo pred ljubljanskim sodnikom tro-je žensk in en moški. Obtožen je bil 23 letni Damjan Štern iz Za-

SLADKOR SE JE PODRAŽIL!

Res, neverjetne stvari se do-gajajo. Po vsej državi je silna brezposelnost, po vsej državi stradajo delavci in obupajoje kmetje, po vsej državi propada-jo male obrti kar trumoma, v delavske revirje se je priselila huda lakota itd. In ko gre ta be-da kvilku, se sestane beogradska skupščina za nekaj dni, da stori samo eno: sprejme zakon o po-dražitvi sladkorja in električne-ga toka.

S posebnim zakonom je bila namreč povišana trošarina na sladkor v prahu, kockah in gla-vah za 1,50 Din pri kg, na slad-kor v kristalih pa za 1,25 Din. S tem zakonom je hotela država pač dobiti nekaj več milijonov na trošarinah. Zato je povišala trošarino tistemu predmetu, ka-terelega odjem tudi kljub pomanj-kanju ni padel, ker je nujen živ-je — sladkorju. Vlada pa je ho-tela biti nekoliko pravičnejša ter rekla, da mora polovico poviške plačati fabrika, drugo polovico pa konzument — kupec. V trgovi-nah bi se moral torej sladkor po-višati le za 0,75 Din. Toda slad-kor je z dnem 15. avgusta po vsej državi poskočil v ceni od 13,50 na 16 dinarjev, torej za 1,50 Din, za prav toliko, za kol-i-kolikor je bila trošarina poviša-na, tako da sladkorne fabrike te-ga povišanja trošarine sploh ne bodo občutile. Sicer prvi zakon, da bo vsako nedovoljeno poviša-nje strogo kaznovano, vendar ni-že do sedaj še ni zgodilo prav nič za to nezakonito povišanje slad-korne cene.

Tako se pri nas rešuje pomanj-kanje: podražiti je treba najpo-trebnejši živež! In podražiti je treba električni tok! Zakaj ob tem kratkem zasedanju je Na-rodna skupščina sprejela tudi za-kon o povišanju trošarine na e-lektriko, ki ga bo spet hudo obč-util odjemalec električnega to-ka. Teško občutile bodo pa to po-višanje trošarine tudi električne centrale. Tako se ubija prebival-stvo in gospodarstvo!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

lahorj, 17. junija 1907 v državi Illinois

687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4394

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CANKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
 DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1987 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
 JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik... 1618 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBOR:

FRANK ALESH, predsednik... 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
 JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Glarendon Hills, Ill.
 JOSEPH SISKOVICH... 16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio.

POLOTNI ODBOR:

JOHN GORŠEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
 ANTON BULAR... Box 27, Arma, Kans.
 JOHN TRCERJ... Box 257, Strasburg, Pa.
 FRANK PODOB... Box 91, Park Hill, Pa.
 FRANCES ZAKOVŠEK... 1616 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI KASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje... 127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
 JOHN LOKAR JR., drugo okrožje... 606 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
 FRANK KLUN, tretje okrožje... Box 658, Chisholm, Minn.
 JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje... R. 2, Pittsburg, Kans.
 FRANK KLOPČIC, peto okrožje... Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBOR:

FRANK BAITE, predsednik... 3600 W. 26th St., Milwaukee, Wis.
 ALBERT HEAST... 1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.
 FRED MALGAI... 58 Central Park, Peru, Ill.

POSREDOVANJE: Posrednik za članstvo, ki deluje v gl. uradu, se vrši tabele: VSA PISA, ki se razdeljuje na pošt. gl. predplačilo, naj se nalaga na predplačilo. VSE BEMERKE posiljate na urad, ki si tuje gl. upravnice oddaja in izdaje tabele, naj se posiljuje na gl. tajništvo.

VOJNO, IZJAVE IN BOLNIŠKA POSREDOVANJE: Naj se posiljuje na bol. tabele. Vse vloge v zvezi s bolniškim posre-đevanjem naj se posiljuje na bolnišnico. VSE PRITOBE glede posredovanja v gl. upravnice oddaja naj se posiljuje Frank Baite, predsednik nadzornega odbora.

VSI PRISILNIKI: Vsi prisilniki naj se posiljuje na John Gottka, predsednika poro-čnega odbora.

VSI DOPISNI: Vsi dopisni naj se posiljuje na "PROSVETA," 687 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than dues should be addressed to the secretary's office. Matters of debt should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Baite, chairman of the Board of Supervisors.

PRIMORSKE NOVICE

Umri je v Škocijanu pri Diva-či bivši dolgoletni župan in učitelj Albin Štrekelj, star 66 let. Bil je znan daleč naokrog kot iz-boreni praktik, ki so se k njemu zatekali po nasvete kmetje in meščani. V Škocijanu je službo-val kot učitelj 43 let ter je bil šole pred tremi leti upokojen. Pred vojno in do 1920 je bil tudi župan v Škocijanu. V politične zadeve se ni mnogo vtikal, pač pa je tudi pretpel nekaj prega-njanja ob priliki umora fašista Cerkenika.

Obsojeni begunci. — Goriško sodišče je spet imelo opravka z begunci, ki pobegejo čez mejo v Jugoslavijo. Obtoženi so bili 16 letni Andrej Razložnik, 29 let-na Marija Korene in 28 letni I-van Škvarca, vsi a Črna gora v rha pri Idriji. Razložnik je bil obso-jen na dva meseca ječe in 1700 lir denarne kazni, Korenetova na tri mesece ječe in 982 lir denar-ne kazni, Škvarca pa je bil opro-ščen. — Dne 9. junija je bil a-retiran 22 letni Lojze Krančič iz Opatjega sela, ker se je pregre-šil zoper določila policijskega političnega nadzorstva. Obsojen je bil na štiri mesece ječe, in v-ljasje sodišče je obsodbo potrdilo.

Javna dela v Trstu

Tržaška mestna občina je pri-pravila načrte za nekatera javna dela, ki jih tržaško prebivalstvo in deloma tudi tisk že več let re-klamirata. Tako se na barkov-ljanski cesti že pred petimi leti ugotavljali, da ne odgovarja več potrebam prometa med Barkov-ljami in mestom. Medtem je bila dograjena nova cesta Miramar-Tržič in je promet na barkov-ljanski cesti še bolj narasel.

Te dni je končno mestna obč-ina sklenila, da docela obnovi ce-sto, tramvajski tir pa da podvo-ji. Izdatki za ta dela bodo znaša-ili ogromno vsoto 4,500,000 lir. Vsa cesta namreč meri v dolžini 3 km. Ni še znano, odkod bo ob-čina črpala ta denar.

Č. št. višek mestnem okraju nameravajo zgraditi vodovodni rezervoar s 4000 m dolgim vodo-vodnim omrežjem. Proračun za to napravo znaša 4,215,000 lir. Denar je občini v obliki posojila

Blizu Rima je strogolavilo na zemljo letalo, ki ga je vodil pilot Pavel Miakar, po rodu iz tržaške okolice. Pri padcu je dobil hudo poškodbo, ki jim je kmalu v bolni-nici podlegel. Njegovo truplo so prepeljali v Trst in tu pokopali.

Blizu Rima je strogolavilo na zemljo letalo, ki ga je vodil pilot Pavel Miakar, po rodu iz tržaške okolice. Pri padcu je dobil hudo poškodbo, ki jim je kmalu v bolni-nici podlegel. Njegovo truplo so prepeljali v Trst in tu pokopali.

Utonila je v Reki 7 letna Ma-rija Škerljeva, po rodu iz Topol-ca pri Ilirski Bistrici. Z drugimi otroci se je igrala ob Reki, na-kar so sklenili, da grede nekoliko v vodo. Marija se je hotela nauči- ti plavati. Abramov Lojze je je držal ter učil plavati. Nenado-ma pa se je Lojze spotaknil, Ma-rija mu je zdrsnila iz rok v stru-jo, ki jo je takoj odnesla. Otrok je utonil. Otroci so se prestrašili ter se razbežali domov, povedat kaj se je zgodilo.

Dvakrat k vojakom. — Absol-vent ljubljanske Srednje tehnič-ne šole Vladimir Danev je po rodu iz Juljske Benečije, a od 1922 je jugoslovanski državljan. Pred tedni je odpotoval v Julj-sko Benečijo na obisk. Takoj so ga poiskali karabinerji ter za-pri, naker je bil poslan služiti vojaščino v Cosenzo, pa čeprav je Danev jugoslovanski držav-ljan. Ker je tudi v Jugoslaviji že odslužil vojaščino, bo potem-takem služil dvema armadama — če se ne bodo jugoslovanske ob-lasti potegnile zanj in ga rešile italijanske vojaške sukne.

V BLAGI SPOMIN DRUGE OBLETNICE SMRTI

našega nadzve ljubljanskega soprogca in očeta

IGNATZ MUSARJA

Dve je minilo leti od kar počivaš v zemlji bliskni, a duh Tvoj pa mod namni vedno še živi. Ni nam mogoče pozabiti na gonilo kjer počiva blago Tvoje nam sreci! —Zaljubljeni ostali: Terenzijski Musar, soprogca; Frank, sin; Theresa Jr., Mary in Annie, hčere. Milwaukee, Wis.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevedel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

Kmalu se je ponudila ugodna prilika. Gladu je obiskala Guffeyja in mu razložila svoje načrte...

Betlehemska cerkev je bila malo znana, njena sekta skoro nepoznana. Gladu pa je uvidevala, da s prvimi korakom ne more doseči vrhunce...

Kljub temu se je Gladu trudila kot bi moral Peter nastopiti pred najodličnejšo družbo. Nekoliko dni je premišljevala, kaka obleka bi pristojala njej in Petru...

Peter se seveda ni najbolje obnesel. Jecjal je, obtičal, se zmedel, vendar ni pozabil Gladynega nasveta, ako bo obtičal, naj se namejeje in pove, da danes prvič nastopa...

S tem si je pridobil nekaj spretnosti, njegova slava se je raznesla in slednjič je napočila srečna ura. Povabljen je bil v Park Avenue, da govori članom "Priateljske družbe" v cerkvi Nebelškega usmiljenja.

Ta cilj je imela Gladu vedno pred očmi. Sedaj je bilo Petrovo predavanje nadvse važno, zato ga je nanovo podučila. Stanovala sta nedaleč od Avenue, a Gladu je vztrajala, da sta se pripeljala v takšju. Ko sta stopila v predvorje, jima je prišel nasproti de Willoughby Stotterbridge.

Peter je sedaj znal svoj govor že na izust in vedel je, kje naj pričakuje smeha, kje solz in kje lahko računava na patriotično pritrjevanje, in tako je dosegel popoln uspeh. Po končanem predavanju je odgovarjal na vprašanja. Dva Billy Nashova nastavljenca v cerkvi sta ponujala članske karte Lige za moralen podvig Amerike...

86

Ko je ta dan prišel Peter v svojo pisarno, je našel pismo. Na ovojju je bila konicasta ženska pisava in ko ga je Peter odprl, se je kar prestrašil, ker je opazil grb, pod njim pa latiniski napis: "Društvo hčera ameriške revolucije". Pismo je spisal tajnik ter mu sporočil, da bi se lahko spoznal. Blijuval bil!

Humoristično-satirično zgodbo

Is rusčine za Prosveto prevedel Ivan Vuk

18. Nezmotljivo sredstvo

Šel sem torej, dragi moji, v klet. Vzel sem, razumljivo, v levo roko mlečni lonec in sem šel.

Šel sem in si mislil: Polno pajčevine, sem mislil, je v kotu. To je treba izmesti.

Dvignil sem glavo, da ogledam klet in naenkrat—lop z glavom v strop. Zakač strop je nizek.

In lonec—izmuznil se je iz rok. In mleko je teklo.

In v očeh so se mi iskriale iskre in sam sem—telebnil na tla. In sem ležal brezupno.

Šele čez nekaj časa sem si opomogel.

Za božjo voljo, sem mislil. Saj bi se skoro do smrti pobil.

Zavlekel sem se domov, obvezal glavo s čunjo in pogoltnil prašek. Takšne praške, razumljivo, imam za vse slučaje. In nič več—ne živim.

In od tega časa, dragi moji, mi je začelo v glavi breneti. Kaj? ... Nekaj! Brni in me boli in...

čal, da gospa Warring Sammye prosi gospoda Petra Gudgeja, naj jo obišče ob tretji uri popoldne. Peter si je ogledoval pismo od vseh strani in premišljeval, kaka rdeča gospa Warring Sammye naj bi to bila. Ugajal mu je pisemski papir in odlična ali revolucija je bila vendar prepovedana beseda. Gospa Warring Sammye je morala biti slična gospej Bog — salomska socialistinja.

Zanesel je pismo McGivneyju in ga nezaujivo vprašal: "Kaka rdeča zarota pa je zopet to?"

McGivney je pismo prečital. "Rdeča zarota? Kako to mislite?"

"No, ja, "Hčerke ameriške revolucije." McGivney ga je pogledal, da vidi, če se norčuje. Opazil pa je, kako resno pričakuje odgovora, se mu je zarezal v obraz: "Vi tepec! Ali res še niste slišali o ameriški revoluciji? Ali ne veste, kaj pomeni četrti julij?"

V tem so ga poklicali k telefonu. McGivney je odrintil pismo in dejal Petru: "Vprašajte vašo ženo." Ko se je Gladu vrnila, ji je Peter predal pismo in postala je razburjena. Povedala mu je, da gospa Warring Sammye je ena izmed najodličnejših dam v American Cityju in ameriška revolucija, katere hčerka se imenuje, je bila popoloma spoštovanja vredna revolucija, ki se je odigrala pred davnim časom. Najodličnejši ljudje pripadajo tej družbi, imajo na pisemskem papirju svoj grb, pod njim pa tak naslov, to je sedaj moderno. Peter si je moral takoj nadeti najlepšo obleko in telefonirati tajniku, da se bo odzval vabilu gospe Warring Sammye. (Preje pa se je Peter moral poglabiti v učenje. Najprej je pregledal družbeno listo, potem je prelistal zgodovino Amerike, kjer je našel govor o neodvisnosti in premislil veliko različno revolucije, ki je bila pred davnim časom in ono, ki je bila sedaj.

Tako opremljen se je Peter podal k dami v svojo palačo. Našel je prav tako sijajno gospo kot je bila Bog, le s to razliko, da gospa Warring ni pozabila svoje vzvišenosti. Ni se zmotila in smatrala Petra sebi enakega in tudi sam ni mislil na to, da bi za vedno nameral ostati v njenem domu. Povedala je Petru, da je ališala o njegovih predavanjih in zato žel, naj svoj govor še enkrat ponovi pri Udruženju delavcev veterancev, ker je ravno predsednica tega društva. Peter, katerega je Gladu naučila, je dejal, on bo prav rad to storil, ker čuti to kot svojo patriotsko dolžnost. Gospa Warring Sammye se mu je zahvalila v imenu države in mu obljubila sporočiti dan predavanja.

Vrnil se je domov in Gladu je bila užaljena, ko je izvedela, da predavanje bo namenjeno le preprostim vojakom v kaki mračni dvorani. Upala je, da se bo predavanje vršilo v palači gospe Warring Sammye, poslušala pa bodo "Hčerke revolucije". A že okolnost, da je vzbudila pozornost gospe Warring, je bila dovolj velika zmagava. Gladu se je hitro potolažila in pripovedovala Petru anekdote iz življenja gospe Sammye. Saj se v lepotečnem salonu zve toliko mičnih prigodbic.

Gladu je bila veselo razpoložena. Veliko je govorila Petru o njunem bodočem življenju. Povzpela sta se v višino, a katere je z lahkoto pregledala vso preteklost. Z zaupanjem in intimitnostjo njune zakonsko trgovske zveze sta iz zablod kovala kapital in drzno zaupala v bodočnost. Peter je napravil dovolj napak, to mora priznati, in on je rad pritrilil. Kljub temu, je nadaljevala Gladu, se je hrabro boril in posrečilo se mu je priboriti največji blagoslov sveta — pomoč pametne žene. To je Gladu poseben povdarjala in Peter ji je prikimaval. (Konec prihodnjelij.)

(Konec prihodnjelij.)

Bila je to stara kost! Kaj je vse skupaj zbrbljal?!

Vaekakor mu nisem odgovarjal, nego vrnil sem se domov.

Doma sem mnogo razmišljal in jokal in strašno sem se bal razrešiti to uganiko. In potem, razumljivo, sem se odločil ter česnil z glavou. Česnil sem z glavou ob strop in se od bolečini zgrudil. In niti besede nisem mogel spregovoriti. In nato so me prepeljali v bolnico.

In kaj pravite k temu, dragi moji? Lažje mi je postalo. Verjemite mi, dragi moji: glava me še sicer tu in tam boli in nekaj še brni v nji, ali bluvanje—pohalo je, kakor da bi ga z roko odnesel!

IV. HIJENE VSAKANJOSTI

1. Poznavalec ljudi

Dobe se ljudje, ki govorijo, da se lahko z denarjem vse na svetu naredi. Budalost. Kapitalisti so si to izmislili zato, da si pridobe večji ugled.

So pa reči na svetu, ki niso nič manj mogočne kakor je denar.

Z dvema besedama se to ne da povedati. Zgodba se je zgodila tako:

Nehajte! Pripovedoval mi jo je kvalificiran železostrojar Borisovič Levonidov.

"Da, dragi sodrug," je rekel Levonidov, "čudeži se gode na svetu, da jih lahko kar brez truda zapiseš. Pojavil se je pri nas v tovarni neki—Jegorka Drapov.

Brčice pod nosom, veste, so bile pepelnate. Pogled—oduren. In nos—cel krompir.

Ali karijero je vseeno delal, ril se kvišku, dobival je lažje delo in mezdo—po visoki kategoriji.

Mojster se je zelo spoprijateljil z njim, nekoč, mimogrede, mimogrede, ga je celo potkal po ramenih in se mu prijateljski nasmehnil.

Delavci so začeli tūhtati, zakaj in kako in zaradi katere osebnosti prednosti plava tako zgoraj ta človek? Tuhtali so in se posvetovali, ali niso mogli uganiti. Naposled so šli k inženjeru Firsu.

"Oče naš," so rekli, "prosimo te, da navdušenje našega mojstra nekoliko ohladiš. Naj ne izkazuje svojevemu naklonjencu neprestanih poklonov. In naj ga ne trka po ramenih, ko gre mimo njega."

Sprva je inženjer naravno od strahu prebledel—mislil je, da jih bo nekaj ujel, ali nato se je počeno razveselil.

"Ne žalostite se, sodrugi," je rekel, "mojstru bom njegovo navdušenje obrezal. In Jegorka Drapova bom premetil v drugo oddelek."

Mesec dni, razumete, je preteko. Imeli smo najlepše vreme. Veter je pihal z juga. Niti kaplje dežja ni bilo pričakovati in favorit, Jegorka Drapov, je delal vedno večjo karijero. In ni se samo zabaval z njim mojster—ne, celo špecialist se je z njim razgovarjal in mu stiskal ročice.

Delavci so padali iz enega začudenja v drugega. Tudi jaz sem padal.

Poslali smo majhno delegacijo k rdečemu ravnatelju, k Ivanu Pavloviču.

"Vi," smo rekli, "vi pravzaprav in tako dalje. Zakaj," smo rekli, "ta krivica?"

In rdeči ravnatelj je mračno rekel:

"Jaz, ki sem pravzaprav in takodalje. Jaz," je rekel, "bom mojstru in špecialistu pomagal na noge. In Jegorka Drapova bom nagnal na veter.—Idite, dragi moji, ne zmanjšajte produkcije!"

Mesec dni je preteklo—Jegorka Drapov se, razvija kakor cvetlica na soncu, kakor krizantema na vrtu. Vse ga ljubi in neguje, sveta gorečnost napolnjuje vse, da mu stanejo roko. Ravnatelj mu jo stiska in špecialist in mojster, če gre do mima njega, ga celo nalatno trkajo na ramena.

Odpor se je polotil delavcev, cela gruča je šla k delavskemu dopisniku Nastinu. Pritožili so se. Delavski dopisnik, zlato naša dete, ti nepodkupljiva glavla! ... Preklinjali smo te in te opravljali, ker pišeš okrog po časopisih kritiče. In sedaj, ne zameri in bodi dobronljiv, namži sedaj v časopisih nekaj o Jegorki Drapovu."

"Storjeno," je rekel Nastin, "dajte mi samo malo časa. Pogledal bom, zakaj in kako napeduje ta človek. Bom mu že stopil na prste, boste videli."

In zopet je preteklo mesec dni. Vetrovi so pihali z juga. In na dež sploh ni bilo upati. Ptice švigajo skozi zrak, metulji se zibljejo.

In Jegorka Drapov se redi bolj in bolj, kakor svalček v maslu.

Delavci so zborovali. Govorili so in govorili, da so jim za tekli jeziki, ali kaj praktičnega niso našli.

In tedaj, razumete, sem naposled sam posegel vmes.

"Čujete," sem rekel, "jaz sem odkril plazilca in ga bom tudi uničil. Samo počakajte!"

Drugi dan, razumete, sem se splazil v oddelek, v katerem je delal Jegorka Drapov. Postavil sem se neopaženo za vrata. In sem videl: Mojster se je odpravil domov, Jegorka Drapov se je sukaj pred njim na petah in mu je podajal, zdi se mi, suknjič.

"Da se ne prehladite, Ivan Savič," je rekel, "vreme je danes hladno."

In mojster je stisnil Jegorki roko in je šel.

Hotel sem ravno stopiti za vrata, ali komaj sem naredil korak, se je priplazil že delavski dopisnik Nastin.

"Oh, pijatelj," je rekel. "Zadnjič sem spisal članek, Jegorka, da bi si prste obliznil, če bi ga čital."

"Samosebi razumljivo," je rekel Jegorka, "ti pišeš izbornou. Kaj je Puškin in Gogolj napram tebi?"

"Hvala," je rekel delavski dopisnik. "Ne pozabim tega. Če hočeš, ti ga prečitam."

"Zakaj čitati?" je rekel Jegorka. "Navdušen sem, ne da čitaš."

Stisnila sta si roke in skupaj odšla iz delavnice. In za njima tudi jaz.

In kakor nalašč je prišel nasproti rdeči ravnatelj.

"Kako se imaš, Jegorka Drapov?" je rekel. "Glej, kakšne mišice imam."

Ravnatelj je skrčil roke in pokazal Jegorki mišice. Jegorka jih je potipal s prsti.

"Hoho," je rekel, "kakor klavdiva."

"Hvala," je rekel ravnatelj, "hvala."

In tedaj sta se poslovlila od Jegorko, ravnatelj in delavski dopisnik. Bežal sem za Jegorko. Dohitel sem ga na ulici. Zgrabil sem ga za rokav, pasjo dlako, in rekel:

"To si ti, bratec. Torej se tako spoznaš na ljudi?"

In Jegorka Drapov me je prijel za roke in rekel smehljaje:

"Ne zameri, bratec, bi tudi ti rad tako? Povej mi, dragi, kakor ti gre in kaj dela tvoj sinček?"

"Hčerko imam, Jegorka!" sem rekel. "Sina nimam. Očarujoga hčerka, rečem ti... Ze sama bega..."

"Hčerko imam zelo rad," je rekel Jegorka. "Vedno me navdušijo in razdajam jim igrače."

In zopet je preteklo mesec dni. Vetrovi so pihali z juga. Tudi dežja ni bilo pričakovati. In Jegorka Drapov je cvetel kakor cvetlica na soncu; kakor krizantema na vrtu.

In večerj, ko sem šel mimo Jegorko, sem ga sam potkal po ramenah.

Hudič naj ga vzame, pasja dlaka, prijeten človek je!

Mark Twain kolno

Majhne anekdote o velikem humoristu

Ko je prišlo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja na trg visoko kolo, si ga je tudi Mark Twain kupil in postal navdušen kolezar. Po cele ure jo kolesaril okoli svojega posestva, tako se mu je ta sport priljubil.

Nekega dne se je vrnil s takega izprehoda domov in dejal svoji ženi:

"Odkar imam kolo, šele vem, kaj se pravi kletvi."

"Da te ni sram, Mark!" ga je pokarala žena. "Kolikokrat sem ti že rekla, da se odvadi te brezbožnosti!"

Ko pa je videla, da vse skupaj nič ne izda, mu je predlagala, naj pri vsaki kletvici spusti v žep kamen, ki naj ga vselej spomni, da se mora takega ponanjanja odvaditi. Mark Twain je svečeno obljubil, da bo tako ravnal, in je odšel na igrišče.

Zvečer se je vrnil. Ne kakor drugače s poskočnim korakom, nego truden in komaj hodeč. Pred ženo se je ustavil in stresel vse kamne iz žepov pred njo na mizo:

"Tole, draga žena, so samo manjše kletvice — najsočnejše pa še pripeljejo s tovrnim vozom."

Tovorni voz kletvic

Da, kletvice — Mark Twain se jih je nalezel, ko je bil še mornar na Misissippiju, in pri kovanju zlata. Ker se je oženil z zelo pobožno ženo, bi se bil potem rad odvadil preklinjanja, pa mu ni prav šlo. Posebno kadar je golf igral, so se mu sočne kletvice kar vsipale iz ust.

Njegova žena se je zgražala. "Mark!" ga je strogo prijemala, "obvladaj se vendar!"

Povest o kači

Mark Twain je dosti potoval po južnih državah in ljudem predaval. Na teh potovanjih je živel v neprestanem strahu, ker je bila voda v tistih krajih zelo nečrva in neuzitna. Veliki humorist se je vselej zgrozil, kakor da je pripovedoval o dogodku, ki ga je doživel v majhnem tekaškem hotelu. Črni natakak — tam imajo za natakakarje sploh samo črnice — je prinesel Marku Twainu kozarec vode in ga postavil predenj. "Tom," je rekel Mark Twain, "poglej, kakšno vodo si prinesel. Vsa je umazana in celo kača plava v njej." Črncem je vzelo kozarec v roko, ga podržal proti luči in ravnodušno dejal: "Saj je mrtva, gospod." "Ze mogoče," je odvrnil Mark Twain, "toda v vodi utegnejo biti še njena jajčka, in iz njih bi se razvile kače v mojem žledocu." Se enkrat je Tom vzdignil kozarec, ga pozorno pogledal in nato mirno dejal: "Nič nevarnega ne bo, mister — samec je!"

SE MORA TAKOJ PRODATI! Bogata rezidenčna, rabljena 60 dni parlor set oprava, stala je \$350, se žrtvuje za \$34; spalne sobe oprava \$50; jedilne sobe oprava \$50; importiran orientalni, mali orientalni \$14; Wilton rug, baby grand piano, lounge stol \$14; radio \$20; svetilke, zajutrkova oprava; plačano prevoznjo, 6258 Washington, Austin 3838.—(Adv.)

V JUGOSLAVIJO

Na Hitrem Ekspresnem Parniku ILE DE FRANCE 14. SEPTEMBRA—opoldne 1. OKTOBRA—20. OKTOBRA PARIS 20. SEPT.—8. OKT. LAFAYETTE 24. SEPT.—15. OKT.

Zahtevane opane v vse kraje v Jugoslaviji za poštarnino in potne liste vprašajte našo poštarniško agencijo French Line 306 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO 123 S. Third St., Minneapolis, Minn. POJASNILO Valed depressije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo oziroma naročnike na vsa lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosvete, da lahko vzamejo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrt leta. Vzemite kar se dobili da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče ohraniti naročnike na dnevniki. Apelliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če le mogoče poravnajo svojo naročnino in če ni mogoče plačati celoletno plačajo polletno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik. Ph. Godina, upravitelj.

TELEFON ROCKWELL 2904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vse pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cena umerna, unajsko delo prve vrste

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA